

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASIDA OMMAVIY AXBOROT WOSITALARI
FAOLIYATI TADRIJIIY BOSQIЧLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7831248>

Хўжамбердиев Жаҳонгир Ортиқбой ўғли

*Ўзбекистон Журналистика ва оммавий коммуникациялар
университети магистранти. +998942011695 Email:*

jahongirxojamberdiyev91@gmail.com

Аннотация: Бугунги кунда ОАВ жамият ҳаётида асосий ролни ўйнамоқда. Шу жумладан, ОАВнинг Ўзбекистон ижтимоий-сиёсий ҳаётидаги ўрни ҳам тезлик билан мустаҳкамланиб бормоқда. Мана шундай шароитда оммавий ахборот воситаларининг 4 ҳоқимият даражасига олиб чиқиши асосий муаммо сифатида кўрилади. Бу масала юзасидан мазкур мақолада Ўзбекистон Республикасида оммавий ахборот воситалари фаолиятининг ўзгариши ва муаммолар қисқача кўриб чиқилган.

Калит сўзлар: ахборот, қонун, Реутерс, Франсе Пресс, матбуот, босма ахборот, электрон ахборот

Аннотация: Сегодня средства массовой информации играют большую роль в жизни общества. Кроме того, стремительно усиливается роль средств массовой информации в общественно-политической жизни Узбекистана. В этой ситуации главной проблемой видится доведение СМИ до 4-го уровня власти. В связи с этим вопросом в данной статье кратко рассматриваются изменения и проблемы деятельности средств массовой информации в Республике Узбекистан.

Abstract: Today, mass media plays a major role in society. In addition, the role of mass media in the socio-political life of Uzbekistan is rapidly strengthening. In this situation, bringing mass media to the 4th level of government is seen as the main problem. In connection with this issue, this article briefly reviews the changes and problems of mass media activity in the Republic of Uzbekistan.

КИРИШ

Бугунги кунда ОАВ жамият ҳаётида асосий ролни ўйнамоқда. Шу жумладан, ОАВнинг Ўзбекистон ижтимоий-сиёсий ҳаётидаги ўрни ҳам тезлик билан мустаҳкамланиб бормоқда. Оммавий ахборот воситаларининг мамлакатимиздаги фаолиятининг тарихига назар ташлайдиган бўлсак, 1991 йили мамлакатимизда бор йўғи 395 та ОАВ фаолият юритган. 2016 йилга келиб уларнинг сони 1437 тага етган бўлса, бугун уларнинг сони 2 мингга яқинлашди ва уларнинг аксарияти хусусийдир. Ўзбекистондаги оммавий ахборот воситалари учун замонавий мутахассисларни тайёрлаш тизимини такомиллаштириш мақсадида Журналистика ва оммавий коммуникациялар университети ташкил этилди. Ўзбекистон Журналистлари ижодий

уюшмаси, Миллий матбуот маркази, Электрон оммавий ахборот воситалари миллий ассотсиатсияси, Мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди ва Халқаро пресс клуб каби ташкилотлар муваффақиятли фаолият юритмоқда. Ўзбекистонда етакчи хорижий ОАВ вакиллари, жумладан Реутерс, Франсе Пресс, ВВС, Тхе Эсономист, Хинхуа, «Америка Овози», «Фергана.Ру», EuraAsia.net мухбирлари эркин ишламоқдалар.

АДБИЁТЛАР ТАҲЛИЛИ ВА МЕТОДОЛОГИЯ

Ўзбекистонда жамоатчилик билан алоқалар, халқ билан мулоқот муҳим ижтимоий институтга айланмоқда. Жамоатчилик фикри - фуқаролик жамиятини ўзида акс эттирадиган бамисоли бир кўзгу эканлиги ҳаётда ўз исботини топмоқда. Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2017 йил 27 июнь - Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари куни муносабати билан соҳа ходимларига йўллаган табригида таъкидланганидек, "Халқ билан мулоқот, одамларнинг орзу-интилишлари, дарду ташвишлари билан яшаш давлат сиёсати даражасига кўтарилаётган бугунги кунда ҳар бир оммавий ахборот воситаси чинакам мулоқот майдончасига, эркин фикр минбарига айланган тақдирдагина биз ўз олдимизга қўйган мақсадларга эриша оламиз"[1].

Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 5 майда қабул қилинган "Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлиги тўғрисида"ги қонунида (1 -илова) Ахборот хизматларининг ҳуқуқий асоси мустаҳкамланди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 17 февралда қабул қилинган "Ўзбекистон Республикаси давлат ва хўжалик бошқаруви органларининг ахборот хизматлари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 125-қарорида (2-илова) давлат ва хўжалик бошқаруви соҳасида очиқлик ва шаффофликка асосланган самарали қарорлар қабул қилиш тизимини жорий этиш, ахборот олишда мансабдор шахсларнинг жамият олдидаги ҳисобдорлиги, очиқлиги ва масъулиятини таъминлаш вазифалари белгилаб берилди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 27 июндаги "Оммавий ахборот воситалари мустақиллигини таъминлаш ҳамда давлат органлари ва ташкилотлари ахборот хизматлари фаолиятини ривожлантириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги қарори (3-илова) мазкур соҳани янада ривожлантиришда ғоят муҳим қадам бўлди.

Мазкур қонун ва қарор ижросини таъминлаш мақсадида Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети Журналистика факултетида, Ўзбекистон Журналистика ва оммавий коммуникация университетида, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети Халқаро журналистика факултетида, Қорақалпоғистон давлат университети Журналистика бўлимида "Ахборот хизматлари" фани ўқитилмоқда. Мазкур олий таълим муассасаларига 2019-2020 ўқув йилидан эътиборан Ахборот хизматлари йўналишида ҳам абитуриентлар қабул қилина бошлагани, шу соҳада кадрлар тайёрлашга ихтисослаштирилган факултетлар ташкил этилаётгани муҳим

воқелиқдир. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 2 феврал куни қабул қилинган "Ахборот соҳаси ва оммавий коммуникацияларни янада ривожлантиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги фармонида "Давлат органлари, хўжалик бошқаруви органлари, давлат корхоналари ва ташкилотлари матбуот хизматларининг жамоатчилик ва оммавий ахборот воситалари билан ўзаро ҳамкорлиги етарли даражада йўлга қўйилмаган"и қайд этилиб, Ўзбекистон Республикаси Президенти Администратсияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги зиммасига давлат органлари ва бошқа ташкилотларга улар фаолиятининг очиклигини таъминлашда, давлат хизматчиларига оммавий ахборот воситалари билан очик, оммавий ўзаро ҳамкорлик қилиш маданиятини сингдиришда, шу жумладан, уларнинг Ахборот хизматлари (жамоатчилик билан ишлаш бўйича бўлинмалари) фаолиятини мувофиқлаштириш ва услубий жиҳатдан таъминлаш орқали кўмаклашиш вазифаси ҳам юклатилди. Бу вазифалар тўла-тўқис бажарилиши учун аввало ҳар бир вазирлик, идора, муассаса ва ташкилотнинг Ахборот хизматлари ҳам масъулдирлар.

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Ҳаёт кўзгуси ҳисобланмиш матбуот "тўртинчи ҳокимият" даражасига кўтарилмоғи лозимлиги кўп бора таъкидланган. Бу борада ҳали олдимизда турган вазифалар жуда кўп. Мамлакатимиз оммавий ахборот воситалари узоқ вақт мафкуравий ва маъмурий назорат остида ушлагани туфайли уларнинг ҳали-бери бу ҳолатдан чиқиши, аввало психологик жиҳатдан ўзини эркин ҳис этиши қийин кечмоқда. Шу сабабли улар ўзи учун янги бўлган ҳозирги вазиятда баъзан ҳали ҳам нима қилиш ёки нима қилмаслик ҳақида юқоридан кўрсатма кутиб ўтиргандек кўриниши тўғри танқид қилинмоқда. Шу ўринда баъзи танқидий-таҳлилий фикрларга эътибор қаратсак. www.kun.uz сайтида берилган хабарда қуйидагилар баён этилган: "Ўзбекистон Республикаси бош вазири Абдулла Арипов ОАВ бўйича селектор ўтказмоқда. Ҳукумат раҳбари вазирлик, ҳокимлик идоралари ва бошқа ташкилотларда ОАВ билан ишлаш талаб даражасида эмаслигини танқидга олди. «Бугунги кунда ОАВ мамлакатда содир бўлаётган долзарб воқеаларга тезкор муносабат билдирмоқда. Матбуотда ҳам турли мавзулардаги танқидий ва таҳлилий материаллар кескин кўпайди. Бу эса жамоатчилик фикри шаклланишида муҳим роль ўйнамоқда. Аммо давлат органлари ва ОАВ ўртасида ҳамкорлик қандай йўлга қўйилгани ҳақидаги саволга жавоб йўқ. Тўғриси айтиш керак, баъзи раҳбарлар матбуот билан ишлашни иккинчи ва ҳатто бешинчи даражали иш деб қарамоқда. Баъзи ташкилотлар Ахборот хизмати вакилларига етарли шароит яратиб бермаган. Шу кунгача 20 га яқин давлат ва хўжалик бошқарув органларида, 150 дан ортиқ туман, шаҳар ва вилоят ҳокимликларида Ахборот хизматлари ташкил қилинмаган. Бориға ҳам яна бошқа ишлар топшириб қўйилганки, у ўз иши билан шуғулланишга улгурмайди ҳам..." дея Ариповнинг сўзларини келтирмоқда Kun.uz мухбири"[2]. Бундай танқидий-таҳлилий фикрларга яна бир мисол тариқасида www.uz.uz сайтида берилган "Саида Мирзиёева: "Ахборот хизматлари тизimini тубдан

такомиллаштириш лозим!" сарлавҳали хабарда янада теранроқ ва таҳлилий фикрлар баён этилган. Берилган хабарга кўра "Hyatt Regency Tashkent" меҳмонхонасида "ОАВ соҳасида миллий қонунчиликни янада такомиллаштиришнинг долзарб масалалари" мавзусида республика конференцияси ўтказилган. Конференцияда агентлик директор ўринбосари Саида Мирзиёева ҳам ўз маърузаси билан иштирок этган. Маърузада таъкидланишича, ўтказилган таҳлиллар ва ўрганишлар шуни кўрсатмоқдаки, соҳада энг асосий муаммо, бугунги кунда ягона давлат ахборот сиёсати тўғрисидаги концептуал ҳужжатнинг мавжуд эмаслигидир. Ҳозирда эса ушбу ҳужжат тайёрланмоқда. Шунингдек, Саида Мирзиёева ўз нутқида давлат ва хўжалик ташкилотлари Ахборот хизматлари фаолиятидаги мавжуд камчиликлар хусусида алоҳида тўхталди. Соҳада иш ҳажмининг кўп, замонавий талабларга жавоб бера олмапти. Мавжуд шароитларнинг етарли даражада эмаслиги сабаб ахборот хизматлари фаолияти қониқарсиз аҳволда қолиб кетмоқда. Ўндан ортиқ республика даражасидаги ташкилотлар, кўпгина туман ва шаҳар ҳокимликларида ҳалигача ахборот хизмати фаолияти ташкилотлари этилмаган. Кўплаб давлат ва хўжалик ташкилотлари веб-сайтлари, ижтимоий тармоқлардаги расмий саҳифаларида ахборотлар етарли даражада эмаслигини ҳам танқид қилинди. - Уларнинг веб-сайтларига кирувчиларнинг умумий сони 400 минг, Facebook ижтимоий тармоғидаги расмий саҳифаларига мурожаат қилувчилар сони 150 минг, Телеграм тармоғида аъзолар 300 минг нафардан ошмайди,- деди Саида Мирзиёева.-Ўзбекистонда интернетдан фойдаланувчилар сони 20 миллиондан ортиқ эканини ҳисобга олсак, юқоридаги кўрсаткичлардан ўзингиз хулоса олишингиз мумкин. Саида Мирзиёева шу ва бошқа бир қатор камчиликларни санаб ўтар экан, «Ахборот хизматлари тизимини тубдан такомиллаштириш лозим», дея қатъий таъкидлади"[3].

Мамлакатимизда Ахборот хизматлари тизимини такомиллаштириш борасида муҳим қадамлар қўйилди. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 15 феврал куни эълон қилинган "Ўзбекистон Республикаси давлат ва хўжалик бошқаруви органларининг ахборот хизматлари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги 125-сонли қарори соҳани янада ривожлантириш учун ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилади

Қарорда қайд этилганидек, ҳозирги шиддат билан ривожланаётган дунёда ахборот ва билим энг муҳим миллий ресурсларга, уларни яратиш ва тарқатишни таъминловчи тизимлар эса - барқарор ривожланишнинг стратегик омилларига айланмоқда. Ушбу шароитларда Ўзбекистонда демократик ҳуқуқий давлатни ва очик адолатли фуқаролик жамиятини қуриш, шунингдек, инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликлари ҳимоя қилинишини таъминлашдек стратегик мақсадга эришиш, давлат бошқарувининг сифати давлатнинг ахборот, билим ва инноватсияларга асосланган моделига ўтишини таъминлайдиган ахборотни ва билимни яратиш, қабул қилиш ва тарқатиш имкониятлари билан белгиланади. Шу муносабат билан давлат ва хўжалик бошқаруви соҳасида очиклик ва шаффофликка асосланган самарали қарорлар қабул

қилиш тизимини жорий этиш, ахборот олишда мансабдор шахсларнинг жамият олдидаги ҳисобдорлиги, очиқлиги ва масъулиятини таъминлаш зарур. Бу давлат ва хўжалик бошқаруви аппаратининг самарали фаолият юритиши ҳамда жамиятда адолатни қарор топтиришнинг муҳим шарти ҳисобланади. Бунда жамиятни давлат ва хўжалик бошқаруви органларининг фаолиятдан кенг хабардор қилиш, уларнинг аҳоли олдидаги ҳисобдорлигини таъминлаш «Халқ давлат ҳокимиятининг бирдан-бир манбаидир» деган конституциявий нормани амалга оширишнинг, «Халқ давлат идораларига эмас, балки давлат идоралари халқимизга хизмат қилиши керак» деган эзгу ғояни рўёбга чиқаришнинг муҳим шарти ҳисобланади.

Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантиришда ОАВ алоҳида ўрин тутди. Чунки айнан ОАВ глобаллашув шароитида юртимизда кечаётган энг муҳим воқеалар, амалга оширилаётган янгиланишлар, қабул қилинаётган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни кенг ёритиш орқали давлат ва жамият ўртасида ўзига хос кўприк вазифасини бажармоқда. Мазкур қонун ахборотдан фойдаланиш эркинлигини, давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари мансабдор шахсларининг журналистга зарур ахборотни, қонунда белгиланганидек, 7 кунлик муддатда тақдим этиш мажбуриятини таъминлаш орқали ушбу кафолатларни янада мустаҳкамлайди. Бу ахборот олишдаги баъзи пайсалга солиш ҳолатларини бартараф қилади, шунингдек, журналист материалининг тезкорлигини, ишончлилигини ҳамда сифатли бўлишини таъминлайди.

Жамиятда ошкораликни таъминлаш осон кечмайди. Унга тўсқинлик қиладиганлар учраб туриши сир эмас. Бироқ, қандайдир тўсқинлик бор экан, деб қўл ковуштириб ўтириш ҳам ярамайди. Бургага аччиқ қилиб, кўрпага ўт қўйиш - ошкораликни таъминлаш йўлидаги саъй-ҳаракатларни чиппака чиқариб қўйиш билан баробар. У ҳолда нима қилмоқ керак, деган саволга қонуний, илмий нуқтаи назардан жавоб топиш ягона тўғри йўлдир! Ана шундагина амалда ҳақиқий ошкораликка эришиш мумкин. Ошкоралик моҳияти - жамоатчилик фикри билан ҳисоблашган ҳолда иш юритиш демак.

"Эл-юртимизнинг эзгу орзу-истакларини рўёбга чиқариш, бу йўлда ғов бўлиб турган турли тўсиқларни, бюрократизм, лоқайдлик, таъмагирлик, коррупсия каби салбий иллатларни дадиллик билан кўтариб чиқиб, уларга қарши муросасиз жамоатчилик фикрини шакллантиришни ўз касби, ўз ҳаётининг маъно-мазмуни деб биладиган журналистларни мен ҳақиқий журналист деб ҳисоблайман,- деб таъкидлади Президентимиз Шавкат Мирзиёев.- Албатта, барчамиз яхши тушунамиз, бунинг учун оммавий ахборот воситалари вакиллари билан нафақат профессионал билим ва малака, ҳаётий тажриба, ўз сўзи учун масъулият ҳисси, айна вақтда юксак гражданлик позитсияси, маънавий жасорат ҳам талаб этилади. Бундай мақсадга эришиш учун оммавий ахборот воситаларига қонунчилик нуқтаи назаридан, моддий-техник, ўқув-услубий таъминот нуқтаи назаридан янада кенг имкониятлар яратиб беришимиз керак" [1]. Дарҳақиқат, жамиятда, унинг замонавий бошқарув тизимида

ошкораликни таъминлаш, жамоатчилик билан алоқаларни такомиллаштиришда журналистларнинг ана шу саъй-ҳаракатлари жамият бошқаруви тизимида о'з самарасини кўрсатиши шубҳасиз. Ошкоралик асосан матбуот эркинлиги билан чамбарчас боғлиқ экан,

мамлакатимизда бу борада ҳам қонун устуворлиги кўзга яққол ташланади. Яъни, Ўзбекистон Республикасининг «Оммавий ахборот воситалари тўғрисида»ги қонуни (янги таҳрири) 5-моддаси «Оммавий ахборот воситалари эркинлиги» деб номланган бўлиб, унинг иккинчи банди қуйидагича: «Ҳар ким, агар қонунда бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, оммавий ахборот воситаларида чиқиш, ўз фикри ва эътиқодини ошқора баён этиш ҳуқуқига эгадир»[4].

Қонун ижроси билан кучли. Бироқ, ўша ижрони ким таъминлаши керак, деган ҳақли савол туғилади. Айтиш мумкинки, ҳар бир соҳада фаолият кўрсатаётган мутасаддиларгина тегишли қонунларда белгиланган вазифаларни бажаришлари тақозо этилади. Юқорида зикр этилган матбуот эркинлигини таъминлаш асосан журналистлар, ОАВ ходимлари зиммасига тушишини изоҳлашга ҳожат йўқ. Ҳақиқий демократик матбуот кўрсатма асосида яшай олмаслиги ҳақида айтилган фикрлар амалда ўз ифодасини топиши зарур. Бу ўз

навбатида жамиятда замонавий бошқарувни янада такомиллаштиришга хизмат қилиши шубҳасиз. Дарҳақиқат, жамиятда, унинг замонавий бошқарув тизимида ошкораликни таъминлаш, jamoatchilik bilan алоқаларни такомиллаштиришда журналистларнинг ана шу саъй-ҳаракатлари жамият бошқаруви тизимида о'з самарасини кўрсатиши шубҳасиз. Ошкоралик асосан матбуот эркинлиги билан чамбарчас боғлиқ экан,

мамлакатимизда бу борада ҳам қонун устуворлиги кўзга яққол ташланади. Яъни, Ўзбекистон Республикасининг «Оммавий ахборот воситалари тўғрисида»ги қонуни (янги таҳрири) 5-моддаси «Оммавий ахборот воситалари эркинлиги» деб номланган бўлиб, унинг иккинчи банди қуйидагича: «Ҳар ким, агар қонунда бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, оммавий ахборот воситаларида чиқиш, ўз фикри ва эътиқодини ошқора баён этиш ҳуқуқига эгадир»[4].

Қонун ижроси билан кучли. Бироқ, ўша ижрони ким таъминлаши керак, деган ҳақли савол туғилади. Айтиш мумкинки, ҳар бир соҳада фаолият кўрсатаётган мутасаддиларгина тегишли қонунларда белгиланган вазифаларни бажаришлари тақозо этилади. Юқорида зикр этилган матбуот эркинлигини таъминлаш асосан журналистлар, ОАВ ходимлари зиммасига тушишини изоҳлашга ҳожат йўқ. Ҳақиқий демократик матбуот кўрсатма асосида яшай олмаслиги ҳақида айтилган фикрлар амалда ўз ифодасини топиши зарур. Бу ўз навбатида жамиятда замонавий бошқарувни янада такомиллаштиришга хизмат қилиши шубҳасиз.

ХУЛОСА

Бугунги кунда ОАВ ни давлатимиз раҳбари шахсан ўзи қўллаб-қувватламоқда. 2020 йил 27 июнь куни нишонланадиган Матбуот ва оммавий ахборот воситалари

ходимлари куни муносабати билан табриги давлат раҳбари матбуот хизмати томонидан эълон қилинди.[5]

"Энг асосийси, оммавий ахборот воситалари мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг кўламли ўзгариш ва янгиланиш жараёнларини ҳар томонлама таҳлил қилиб, жойлардаги ижтимоий муаммолар, хато ва камчиликларга давлат идоралари ва жамоатчилик эътиборини қаратмоқда", — дея қайд этилди табрикномада. Шавкат Мирзиёев бўлғуси журналистлар чуқур билим ва касб маҳоратини, она тили билан бирга чет тилларни, фаол фуқаролик позитсиясини, ахборот-коммуникатсия технологиялари, нотиклик малакасини пухта эгаллашларига алоҳида эътибор қаратиши кераклигини билдирди.

Хабарда айтилишича, агар юқори малакали кадрлар тайёрлашда "халқимизнинг бой маънавий меросига таянсак", бу иш янада самаралироқ бўлади. Жадидлар мероси, шу жумладан бу йил 145 йиллик таваллуд санаси кенг нишонланаётган улуғ аллома ва публицист Маҳмудхўжа Бехбудийнинг миллий журналистика мактаби айниқса муҳим аҳамиятга эга.

Ҳозирги кунга келиб Ўзбекистонда кўпчиликнинг эътиборини ўзига жалб қилувчи муаммонинг ёки воқеанинг хабари матбуотда чиққанидан сўнг омма ичида қандай ижтимоий резонанс яратганини талқин қилиш жараёни журналистларимиздан улкан касбий маҳорат талаб қиладиган энг муҳим ишлардан бири бўла бошлади. Ўзбекистонлик журналистлар томонидан мустақил журналистик тадқиқотлар олиб борилиб, жамиятимиздаги мавжуд муаммоларнинг тафсилоти мутасаддилар олдида кўндаланг қўйиш ишлари қандай амалга оширилишини оммага ёритиш эвазига аҳоли орасида ҳуқуқий саводхонлик ривожланиши турган гап. Натижада жамиятимиздаги вазият ҳозиргидан мутлақо бошқача ижобий тус олиши аниқ.

АДАБИЁТЛАР:

1. Мирзиёев Sh.M. Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига www.uza.uz 2017 йил 27 июнь.
2. "Танқид бор, муносабат йўқ. Демак ҳаммаси тўғри экан-да?"- Абдулла Арипов селекторда ташкилотлар танқидларга сукут сақлаши ҳақида гапирди www.kun.uz 30.07.2019
3. Ахатова И. "Саида Мирзиёева: << Ахборот хизматларини тизимини тубдан такомиллаштириш лозим!>> <http://uza.uz/oz/society/saida-mirziyeva-akhborot-khizmatlari-tizimini-tubdan-takomi-28-05-2019> "
4. Ўзбекистон Республикасининг "Оммавий ахборот воситалари тўғрисида" ги қонуни (янги таҳрири)- www.lex.uz
5. Президент ОАВ ходимларини табриклади ва профессионализмга чақирди. <https://www.gazeta.uz/oz/2020/06/26/president-media/>

6. Ўзбекистон Республикасининг "Ахборот эркинлиги принципи ва кафолатлари тўғрисида"ги қонуни. /Ахборот ва ахборотлаштиришга оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўплами.-Т.: Adolat, 2008.
7. Ўзбекистон Республикасининг "Оммавий ахборот воситалари тўғрисида"ги (янги таҳрири) қонуни. /Ахборот ва ахборотлаштиришга оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўплами. -Т.: Адолат, 2008.
8. Тўлқин Эшбеков. Ахборот хизматлари. Ўқув қўлланма. Тошкент-2019.